

EKSKLUZIVNI IZVEŠTAJ SA PRVE HI-FILES SHOW IZLOŽBE

www.hi-files.com

Hi-Files

BEST AUDIO & VIDEO
EXPERIENCE

Broj 26 • Cena 250 din • CG 3€

Jesenji noviteti

STEREO TRADICIJA

Testovi

DYNAUDIO Excite X32

MARTIN LOGAN Source

SAMSUNG HT-BD2

EPSON TW-2000

JBL LS40

KEF C7

Muzika

Tom Waits

ARCAM

Redefinisani entry level

CREEK

Budžetska evolucija

MARANTZ

Best-buy sistem

Produkcija za izdavačku delatnost
**group
Hi-Files**

ISSN 1820-2950

9 771820 295006

www.hi-files.com

LEVITACIJA

Najpoznatiji elektrostatički zvučnik silazi u ekonomsku klasu. Da li je i koliko žrtvovano od onoga što ga je oduvek činilo slavnim – i skupim?

Elektrostatički zvučnici su za većinu ljubitelja hi-fija oduvek bili više u domenu mita koji se prepričava a manje stvarno iskustvo, iz razumljivih razloga: ES zvučnici su uvek bili vrlo skupi, kao i pojačala koja su zahtevali, a zahtevali su i velike prostorije da bi razvili puni potencijal – sva tri uslova su teško ostvariva, posebno u našim prilikama. Ipak, elektrostatice ostaju obavezna slušna lektira za svakog istinskog audiofila jer reč je o značajno drugačijoj reprodukciji i doživljaju zvuka od onog koji emituju konvencionalne kutije. Postoji čitav niz faktora koji čine ovu razliku.

Tokom osamdesetih godina vodeći model Martin Logana bio je CLS (Curvilinear Line Source), full-range elektrostatik za koji se mnogi zaklinju da je najčistiji i najtransparentniji zvučnik ikada napravljen; njegov zvuk poređen je sa "otvaranjem prozora ispred koga je orkestar". Međutim, CLS je imao i svoje mane, a to je srazmerno mala dinamika dubokog opsega koja nije pružala dovoljno prisustvo, niti udarac basa, da bi čitava slika bila upotpunjena. Uvidevši ovaj nedostatak, Martin Logan je krenuo putem hibridnih zvučnika, uvodeći dinamički bas u

pasivnoj ili aktivnoj izvedbi koji je trebalo da reši nedostatke panela u basu, ali, paradoksalno, i sopstveni nedostatak u odnosu na elektrostatike u vidu veće inercije i značajno drugačijeg tonskog karaktera, kako bi se osigurali koherentnost dva opsega i neprimetni prelazi. Naravno, još uvek ima onih koji poriču da je Martin Logan uspeo u ovome i vraćaju se na "staru školu". Informacija za njih je da je ML najavio skoro pojavljivanje poboljšanog izdanja CLS-a.

Nakon što je ranije ove godine dobio distributera za Srbiju, u septembru je bio zvanično predstavljen na Hi-Files Showu. Za razliku od sajamske prezentacije, koja dopušta izvesno razmetanje, naš izbor je pao na entry level model Source, koji predstavlja prvi Martin Logan po ceni ispod 2.500 evra; prema tome, i dalje nije jeftin, ali je "najpristupačniji" do sada, kako bismo utvrdili "koliko elektrostatika" je moguće dobiti u ovoj klasi.

Izgled elektrostatika nikoga ne ostavlja ravnodušnim. Vitki, visoki oko 1,30 m, Source se oslanjaju na bazu koju čini zakosena komora 8-inčne papirne bas jedinice sa zadnjim tunelom – zapremina i frekvencija porta, međutim, nisu navedeni u specifikaci-

ciji. Na nju se nastavljaju prozirni paneli koji igru – optičku i soničnu – čine zanimljivom. Zakrivljene kako bi povećale horizontalnu disperziju i veličinu slušne pozicije, ultralake polietilenske folije prevučene provodljivim slojem, koje sada imaju višu impedansu, nalaze se u visokonaponskom "sendviču" koji stvara spoljašnje napajanje, zasebno za svaki zvučnik. Površina panela povećana je smanjivanjem prečnika i povećavanjem broja perforacija na statorima i sada je približno ekvivalentna dvema jedinicama od 10 inča – tolika je površina isijavanja, što za posledicu ima veću efikasnost. Sada zamislite da tako velika površina ima praktično zanemarljivu inerciju i da pri tom trpi ekskurzije u delovima milimetra, budući da radi samo u srednjem i visokom spektru, ne rastežući se u zonu distorzije, a zatim to uporedite sa konstrukcijom, masom i režimom rada srednje i visoke jedinice u konvencionalnom zvučniku i zaključak se sam nameće.

Panel je dobio novu konstrukciju i izgled: umesto dosadašnjeg okvira od drveta, novi je od duraluminijuma, koji mu daje dodatnu čvrstinu.

Martin Logan je za ovu generaciju hibridnih zvučnika razvio novu topologiju skretnice pod imenom Vojtko (u originalu), minimiziranih izobličenja, koja dodatno obezbeđuje integraciju dva opsega. Rezna frekvencija

nalazi se na inteligentno odabranih 470 Hz. Naime, na ovoj frekvenciji, na kojoj se na početku koncerta sa tona oboe štимуje ceo orkestar, nalazi se većina prelaza između tembra velikih i malih izvora zvuka. Iako o tome nema informacija, verovatno je da panel ulazi u sliku preko high-pass filtera trećeg reda, kako bi se zaštitio od nižeg opsega i sačuvao sopstvenu transparentnost.

Impedansa celog sistema u sebi sadrži razne vrednosti: u zoni od 100 do 1.000 Hz je stabilna oko nominalne vrednosti, sa skokom na oko 60 Hz, što odgovara rezonanci jedinice u portovanoj komori, i još jednom na oko 10 kHz, da bi zatim počela da opada, sve do 1,6 oma na oko 20 kHz.

SLUŠNI TEST

Source nije plug and play zvučnik. Osim što zahteva duže vreme razrađivanja, prvo slušanje, ukoliko ste naviknuti na konvencionalne kutije, može biti pomalo čudno: primetno odsustvo visokih tonova i netačkasti izvor zvuka koji više ne podvlači u toliko meri poziciju i blizinu zvučnika. Samo pozicioniranje zahteva malo više vremena. Budući da se paneli u slobodnom prostoru ponašaju kao dipoli velike površine, odmicanje od zadnjeg zida mora biti oko 1 m, čime je zadovoljen i uslov bas jedinice, s tim što treba istovremeno voditi računa o, iz istih razloga pojačanoj, refleksiji srednjeg i visokog spektra od zida iza slušne pozicije. Pronađite svoje mesto empirijski.

Nedostatak visokih tonova je prolazan, čim uho nauči da ih nalazi na drugačiji način. Njihov kvalitet je zaista poseban: naturalan, bez šuštanja i sa ekstremnim detaljima, kao što je zapušavanje rupe prstom na blok flauti. Diferencijacija instrumenata i glasova je bez ikakvog maskiranja zvukova, a celu sliku odlikuje izrazita vazdušastost, tako da se stiče utisak da zvuk, prisutan i stamen, lebdi u vazduhu, dok zvučnici praktično nestaju ispred slušaoca. Nepostojanje prelaza između srednjeg i visokog spektra daje posebnu prirodnost vokalima i instrumentima.

Tonska pozornica je, zahvaljujući površini isijavanja i rasterećenoj detaljnosti visokih tonova, izrazito prirodno rekonstruisana i bliska, sa potpunom informacijom o dubini. Koherentnost dve jedinice je vrlo dobra, o čemu je vođeno računa pri izboru papira za izradu bas membrane, ali i pri konstruisanju Vojtka. Ipak, ponekad se mogu primetiti kašnjenja basa za promptnim panelima, što je u velikoj meri moguće izbeći postavljanjem zvučnika tako da se kašnjenje odbijenog basa što više umanj.

Početni test sa hibridnim pojačalom Unico Secondo pokazao je uglavnom dobru podnošljivost za skokovitu impedansu Sourcea. Međutim, na klasičnoj muzici se pokazala istinitost primedbi koje se mogu čuti – da Source nije baš pogodan za ovaj žanr. Ono što se zapravo dešava jeste angažovanje panela do mere koja počinje da iscrpljuje rezervu u pojačalu, kada se javljaju artefakti poput izobličenja i naizgled "gužvanja" folije. Prelazak na Unison Research P200, doduše za oko tri cenovne klase dalje od Seconda, otklonio je pređašnje simptome i vratio panele pod čvrstu kontrolu.

ZAKLJUČAK

Iako je ovim modelom Martin Logan sišao ispod svoje uobičajene niše, Source je sačuvao prilično od imena koje nosi i sasvim je moguće da je jedan od vodećih zvučnika u svojoj klasi, uprkos tome što je osnovni model.

Source odlikuju neprevaziđena brzina i transparentija, posebno u srednjem i vi-

sokom spektru, na koje je pažnja potpuno usmerena. Tonska pozornica i imidžing su neverovatno precizni i životni, kao i prostornost, zahvaljujući neprevaziđenoj rezoluciji visokog spektra. Koherentnost dva opsega je primetna, sa vrlo retkim kašnjenjem basa, uglavnom odbijenog. I pored zakrivljenosti panela, usmerenost je i dalje prisutna, tako da se iz optimalne ose izlazi srazmerno brže nego kod dinamičkih zvučnika. U spoju sa refleksijama portovanog basa, njegova slušna pozicija ostaje relativno uska.

Source je možda manje zahtevan u pogledu pojačala od ranijih ML zvučnika, ali ćete i dalje želeti da ga kontrolišete vrlo snažnim izvorom struje ako želite da doslovno lebdi u vazduhu. Sa modelom Source možete uštedeti na ceni zvučnika, ali ne bi bilo mudro da to činite i sa pojačalom.

» KARAKTERISTIKE

PLUS

- ▲ Verovatno šampion transparentije i detaljnosti u klasi.

MINUS

- ▼ I dalje izražena horizontalna direktivnost.
- ▼ Povremeno zaostajanje donje jedinice za panelom.

OPREMA:

- 🔗 Unison Research Unico Secondo
- 🔗 Unison Research P200
- 🔗 Unison Research CDP

Source

- ▶ Topologija: dvosistemski, hibridni (dinamički/elektrostatički)
- ▶ Jedinice: 8-inčni dinamički papirni bas, 28-inčni elektrostatički srednji/visoki panel
- ▶ Frekvencijski opseg: 42Hz - 22kHz (+/- 3 dB)
- ▶ Rezna frekvencija: 470 Hz
- ▶ Impedansa: 5 oma (min. 1,6 oma)
- ▶ Snaga: 200 W
- ▶ Osetljivost: 90 dB
- ▶ Dimenzije: 1.280x250x370 mm
- ▶ Masa: 21 kg (komad)
- ▶ Cena: oko 2.440 evra

» 4Audio, 011/2759-096